

แนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21
ตามหลักคุณธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี*
GUIDELINES FOR DEVELOPING TEACHERS' POTENTIAL IN THE 21ST
CENTURY ACCORDING TO THE FOUR VUDDHIDHAMMAS OF
SCHOOLS UNDER THE NONTABURI SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

ไพรัช แซงแก้ว

Pairach Sangkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding author E-mail: pairach2540@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อ 1) ศึกษาสภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี 2) ศึกษาวิธีการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำนวนทั้งหมด 356 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม โรงเรียนศรีบุญยานนท์ และโรงเรียนรัตนานิเบศร์ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$)

* Received May 1, 2022; Revised February 25, 2024; Accepted March 8, 2024

2. วิธีการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 โดยภาพรวม 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$)

3. แนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 คือ ครูต้องเรียนรู้วิธีการสอนรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยการเข้าร่วมทำ PLC กับกลุ่มที่เป็นกัลยาณมิตร นำคำแนะนำไปพัฒนาตนเอง จัดอบรมความรู้ให้แก่ครูเพื่อสร้างสื่อสารสนเทศ นำเสนอประสบการณ์ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักคุณธรรม จริยธรรมและเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียน แนะนำแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีเหตุผลในการแก้ปัญหาเรื่องส่วนตัว และส่วนรวม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การยกระดับศักยภาพครู, ครูในศตวรรษที่ 21, หลักคุณธรรม 4

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the condition of teacher potential in the 21st century in schools under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office, 2) study methods for developing and raising the potential of teachers in the 21st century under four principles of Vuddhidhammas, and 3) propose ways to develop and raise the potential of teachers in the 21st century under four principles of Vuddhidhammas. This research was a mixed methods research. The data for quantitative research were collected by questionnaires, while for qualitative research, the data were collected through interviews. The population included 356 administrators and teachers from schools under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office, and 181 individuals were selected as the sample group. Administrators of Wat Khemaphiratharam School, Sribunyanon School, and Rattanathibet School, totaling 5 people, were the key informants who gave the data through interviews. Statistics used in the research were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research showed that:

1. Overall, teacher potential conditions in the 21st century in schools under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office were high ($\bar{X}=4.36$).

2. Overall, methods for developing and upgrading the potential of teachers in the 21st century under the four principles of Vuddhidhammas in three aspects were at a high level ($\bar{X}=4.38$).

3. Guidelines for developing and upgrading the potential of teachers in the 21st century under the four principles of Vuddhidhammas were as follows: Teachers must learn new teaching methods to fit with the situation by joining a PLC with a group of good friends. Then, they should apply the advice for self-development. Knowledge training was required to support teachers in creating information media and presenting their experiences. Teachers should be good role models based on moral principles and ethics and be friendly to students. They should also guide the students in the correct way of living life so that they have reasons to solve personal and public problems, including encouraging students to take responsibility for themselves and society.

Keywords: Development guidelines, Teacher potential upgrading, Teachers in the 21st Century, Four principles of Vuddhidhammas

บทนำ

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงบริบทสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ปัจจุบันบนโลกที่มีการติดต่อที่ไร้พรมแดนที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีความรวดเร็วเป็นอย่างมาก การศึกษายังคงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์และการพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก ให้สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างยั่งยืน ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต การจัดระบบการศึกษาที่สนองความต้องการของบุคคล สังคม และประเทศชาติ หมายถึง การพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ครู คือ บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เป็นครู เป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด ประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูง จะมีส่วนช่วยให้การเติบโตทางเศรษฐกิจสูงตามไปด้วย ขณะเดียวกันประเทศที่มีประชากรมีการศึกษาที่มีคุณภาพจะมีความเป็นประชาธิปไตย และเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมสูง การที่ครูจะได้รับการพัฒนาคุณภาพ ให้มีศักยภาพเป็น “ครูเพื่อศิษย์” ต้องมีทักษะการเรียนรู้ และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์เพื่อชีวิตของตนเอง และมีศักดิ์ศรีสำหรับการเป็นครูเพื่อศิษย์และเพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกรัก

ในความเป็นพลเมืองของประเทศไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และความเข้าใจทักษะพื้นฐาน รวมถึงเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนให้เต็มศักยภาพ เพื่อให้มีสมรรถนะในตนเองที่สำคัญของผู้เรียนในด้านความสามารถการสื่อสาร การคิดแก้ปัญหา การใช้ทักษะดำเนินชีวิตและการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในสภาพการเรียนรู้ที่ผ่านมา ยังพบปัญหาที่เกิดมาจากปัจจัยด้านสมรรถนะเกือบทุกด้าน ซึ่งมีทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเองและครูผู้สอน ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาที่พบ สำหรับผู้เรียนที่เห็นได้เด่นชัดที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสังเกตได้จากผู้เรียนยังขาดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและคิดวิเคราะห์ ไม่เป็น ไม่สามารถสื่อสารหรือแก้ปัญหาได้ทันท่วงที ดังนั้นจึงมีการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนระดับมัธยม ส่วนปัญหาที่พบสำหรับครูผู้สอนที่พบ คือ เป็นปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยี วิทยาการเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อความเจริญ แต่ขาดจัดการเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการบูรณาการ ไม่สามารถแปลงนโยบายที่ชัดเจนไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการควบคุมเทคโนโลยีอย่างพอเพียงและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม และมีปัญหาในทักษะด้านอื่น ๆ เช่นกัน ทำให้ตระหนักเห็นถึงการเพิ่มทักษะครู ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเร่งให้เกิดการพัฒนาโดยเร่งด่วน เนื่องจากในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่นักเรียนต้องเตรียมความพร้อมในการออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ และเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ตลอดเวลา การเรียนรู้ของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองด้วยตัวเอง โดยให้ครูเป็นผู้ช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กทุกคนสามารถประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ครูจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะของครูให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ใน 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน ฉะนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจะต้องศึกษาถึงสภาพทั่วไปในด้านทักษะของครู เพื่อให้ทราบถึงทักษะด้านต่าง ๆ ว่าทักษะแต่ละด้านอยู่ในระดับมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาทักษะของครูให้สอดคล้องกับความเป็นปัจจุบัน ในด้านที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ พัฒนาไปสู่เกณฑ์ตามมาตรฐานทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำน้องค์กร จะต้องทำหน้าที่ศึกษาวิธีพัฒนาระดับศักยภาพครูในหน่วยงานของตนให้มีทักษะที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2556)

จากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ได้ตระหนักถึงการพัฒนายกระดับศักยภาพครูของโรงเรียน ในสังกัดให้มีทักษะความสามารถที่สอดคล้องกับในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นไปตามนโยบายพันธ กิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครที่กล่าวว่า Best Office เขตพื้นที่ ที่ดี ที่สุด Best School โรงเรียนที่ดีที่สุด Best Teacher ครูที่ดีที่สุด Best Student นักเรียนที่ดี ที่สุด และได้ให้ความสำคัญถึงองค์ประกอบที่สำคัญสูงสุดทำให้เกิดการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทรัพยากรดังกล่าวจะต้องประกอบไปด้วยคนที่มีคุณภาพที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้คุณธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและ เชื้อต่อการพัฒนาประเทศการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคนสร้างสรรค์ความ เจริญก้าวหน้าแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ในสังคมเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้าน ต่าง ๆ ตลอดชีวิตเป็นการเริ่มวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถต่าง ๆ ทั้งการดำรงชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวม พลังสร้างสรรค์พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้าน เศรษฐกิจด้านสังคมด้านการเมืองและด้านวิทยาศาสตร์เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความ เจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก ปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและท้าทายดังกล่าว คุณภาพของคนการ จัด การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องเป็น การศึกษาที่มีคุณภาพทำให้ศักยภาพของแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ปัจจัยที่สำคัญ ของการบริหารนั้นประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ นั่นก็คือ คน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง และการบริหารจัดการ ส่วนที่มีความสำคัญที่สุดก็คือคน เพราะคนคือทรัพยากรที่มีคุณค่าและ เป็นประโยชน์มากที่สุดในการบริหารจัดการแต่ละองค์กร บุคคลที่มีประสิทธิภาพและศักยภาพ ย่อมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาได้อย่างมีศักยภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้องค์กรขับเคลื่อนไป ข้างหน้าได้อย่างราบรื่น หน้าที่ในการบริหารจัดการบุคคลนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างมาก สำหรับฝ่ายทรัพยากรบุคคล ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัย ความร่วมมือของทุกคนในองค์กรในการเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2556)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม 4 ประกอบด้วย 1) สัมปยุตสังเสวะ การคบ สัตบุรุษ เป็นการสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาแสวงหาความรู้พัฒนาในทักษะที่จำเป็น ต่อวิชาชีพ 2) สัทธัมมัสสวนะ การฟังธรรม เป็นการสนับสนุนจัดโครงการกิจกรรมเพื่อให้ บุคลากรในสถานศึกษาได้ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานในสถานศึกษา 3) โยนิโสมนสิการ การไตร่ตรองธรรม เป็นการกระตุ้นให้มีกระบวนการคิด ทบทวน ไตร่ตรองพิจารณาความรู้ที่

ได้รับจากการศึกษาเรียนรู้ 4) ธัมมานุวัตรปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมโครงการกิจกรรมหรือศึกษาหาความรู้จากผู้มีความรู้ นักปราชญ์ชาวบ้านนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนด้วยกระบวนการของการมีส่วนร่วม

จากความสำเร็จและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูสอนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุค ศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 เนื่องจากในการบริหารงานบุคคลนั้นถือเป็นส่วนสำคัญที่จัด องค์การด้วยกำลังคน พัฒนากำลังคน ซึ่งในการที่จะให้องค์กรโรงเรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำลังคนต้องเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพที่ดีเพื่อสามารถพัฒนาองค์กรให้ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุค ศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำแนวทางการพัฒนา ยกระดับศักยภาพครูในศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ไปใช้ในการพัฒนากำลังคน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลัก คุณธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำนวน 356 คน จาก 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี โรงเรียนศรีบุญยานนท์ และโรงเรียนรัตนานิเบศร์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำนวน 181 คน ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie R. V. & Morgan D. W., 1970) จากนั้น ดำเนินการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเก็บข้อมูลคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี โรงเรียนศรีบุญยานนท์ และโรงเรียนรัตนวิเศษ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม 4 ตอน เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คนด้วยตัวเอง และเก็บแบบสอบถามมาได้ 181 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทั้ง 181 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง สรุปรวบรวมความคิดเห็นในแต่ละด้านทันทีที่จบแบบสัมภาษณ์ในแต่ละด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาค่าสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา content analysis

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.06)

เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูมีทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพ ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.70) ครูมีความเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.80) และครูนำข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.68) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

ผู้บริหารและข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.01)

เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมตามหลักคุณธรรม 4 ($\bar{X}=4.44$, $S.D.=0.06$) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพตามหลักคุณธรรม 4 ($\bar{X}=4.43$, $S.D.=0.09$) และด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีตามหลักคุณธรรม 4 ($\bar{X}=4.27$, $S.D.=0.07$) ตามลำดับ

ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมตามหลักคุณธรรม 4 รายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูสามารถวิเคราะห์สภาพผู้เรียน โดยใช้วิธีคิดแบบแก้ปัญหาเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ($\bar{X}=4.56$, $S.D.=0.80$) ครูสามารถออกแบบแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดและให้ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน ($\bar{X}=4.55$, $S.D.=0.76$) และครูจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความหมายสำหรับผู้เรียน ($\bar{X}=4.54$, $S.D.=0.77$)

ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีตามหลักคุณธรรม 4 รายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูนำสื่อที่ได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบจากผู้เชี่ยวชาญและทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.74$) ครูสามารถวางแผนการแสวงหาความรู้ ข้อมูล และสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.46$, $S.D.=0.75$) และครูสามารถวินิจฉัย ใช้กระบวนการคิดแยกแยะเหตุผล และเลือกใช้แหล่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=0.84$)

ด้านทักษะชีวิตและอาชีพตามหลักคุณธรรม 4 รายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูสร้างแรงจูงใจ และแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน ($\bar{X}=4.59$, $S.D.=0.71$) ครูใช้ปฏิกิริยาจากประกอบด้วยเมตตาเหมาะกับระดับหรือวัยของผู้เรียน ($\bar{X}=4.58$, $S.D.=0.82$) และครูประชุมหารือนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาแก้ไขปรับปรุง และพัฒนางานอย่างเป็นระบบอยู่เสมอ ($\bar{X}=4.56$, $S.D.=0.94$)

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4

ครูควรระดมความคิดในการทำงาน ตรวจสอบการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดความสามัคคีและรอบคอบในการทำงาน นอกจากนั้นในการพัฒนาศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ครูควรฝึกอบรมเรื่องการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความสนใจแก่ผู้เรียน รับฟังคำแนะนำจากครูรุ่นเก่า และนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับการเป็นครูรุ่นใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 วางแผนการพัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งแก่ตนและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู

ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4

ครูควรปรับวิธีการสอนโดยใช้สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ควรมีการนำสื่อออนไลน์หรือวิธีการสอนรูปแบบออนไลน์มาใช้ ในการสร้างสารสนเทศครูควรรับฟังคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ประกอบกับการพัฒนาสารสนเทศที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ครูควรหาความรู้เพิ่มจากสื่อออนไลน์ ตำรา หรือผู้ที่มีความรู้มากยิ่งขึ้น รวมถึงวิธีการฝึกให้ผู้เรียนมีการค้นคว้าสื่อ สารสนเทศด้วย เทคโนโลยีที่มีรอบตัว เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4

ครูควรมีความรู้ในทักษะวิชาชีพครู และทักษะการใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน และคนในสังคมทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ครูมีความร่วมมือกันทำงานเพื่อให้ได้ผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ในยุคศตวรรษที่ 21 ครูควรแนะแนวการศึกษาและแนะแนวการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่นำพานักเรียนไปสู่ความสำเร็จของการศึกษาและเป็นพลเมืองดีของสังคม สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ดี ห่วงไกลอบายมุข โดยการประพฤติตนเองให้เป็นแบบอย่างและไม่ทำความเดือดร้อนให้สังคมรอบตัว

อภิปรายผล

1. ศึกษาสภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร และข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและข้าราชการครูส่วนใหญ่มีความคิด วิเคราะห์สร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการ จัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน อีกทั้งยังคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของโรงเรียนในการจัดการ เรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นการสร้างทักษะให้ครูได้นำกระบวนการพัฒนาศักยภาพตนเองในด้าน การเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และด้านทักษะชีวิตและอาชีพ อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บันเย็น เฟื่องกระจำจ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาครูด้านการ เรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศ คลองหลวง สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน” ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และต่ำสุด ดังนี้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเคารพให้เกียรติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสังเคราะห์ อยู่ในระดับมาก

2) ความเห็นเพิ่มเติมพบว่าข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปัญหาและอุปสรรค การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนา และการฝึกอบรม (บันเย็น เฟิงกระจ่าง, 2561)

2. ศึกษาวิธีการพัฒนายกระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

ผลการศึกษาวิธีการพัฒนายกระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการ พัฒนาศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องพัฒนาตนเองใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ถ้าหากนำ หลักคุณธรรม 4 มาประยุกต์ในกระบวนการพัฒนาทั้ง 3 ด้านนั้น ก็จะทำให้เกิดศักยภาพครูที่มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี ศรีทับทิม ได้วิจัยเรื่อง “การบริหาร จัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)” ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) โดย ภาพรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงานด้านการ ดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ด้านการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา ด้านการ เตรียมการ ด้านการดูแลสนับสนุนใกล้ชิดและด้านปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 2) แนวปฏิบัติที่ ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) พบว่า ด้าน การเตรียมการ: โรงเรียนใช้หลักธรรมมาภิบาล หลักไตรสิกขา หลักปัญญาคุณธรรม 4 หลัก ภาวนา 4 หลักการมีส่วนร่วม และวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการบริหารงาน ด้านการ ดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ: โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา: บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่นักเรียนทั้งยังสามารถจัดประสบการณ์แก่นักเรียนด้วยการบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ผ่าน ระบบไตรสิกขาได้ ด้านการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด: มีการนิเทศติดตาม ช่วยเหลือและให้การ สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ด้านปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง: มีการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตามความสนใจและความถนัด (รัชณี ศรีทับทิม, 2562)

1. ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมตามหลักคุณธรรม 4 ผู้บริหารและข้าราชการครู มีความคิดเห็นต่อการพัฒนายกระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ของ ผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยภาพรวม ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมตามหลักคุณธรรม 4 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นจะต้องเพิ่มองค์ความรู้โดยกระบวนการพัฒนาครูให้มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และศึกษาค้นคว้านวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยให้ครูสามารถพัฒนายกระดับศักยภาพตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวดี จำไธรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) จังหวัดชุมพร ” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ขาดความรู้ ทักษะ และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบสะเต็มศึกษา ไม่จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา 2) การพัฒนาศักยภาพของครูด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูมีความรู้และความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาเพิ่มขึ้น ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา แล้วนำไปปฏิบัติจริงกับนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนได้ และจากการพัฒนาครูโดยใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าครูสามารถนำความรู้ไปพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 3) การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของครูด้านการจัดการเรียนรู้ซึ่งสะท้อนผลได้จากการที่ครูนำความรู้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ไปใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา และได้มีการดำเนินการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามระยะเวลาและกิจกรรมที่กำหนดไว้ (ภัทรวดี จำไธรัตน์, 2563)

2. ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีตามหลักคุณธรรม 4 ผู้บริหารและข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนายกระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยภาพรวม ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีตามหลักคุณธรรม 4 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในยุคปัจจุบันครูควรมีทักษะด้านเทคโนโลยี เพื่อจัดทำสื่อสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกานต์ ปังศรีวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนตลาดหนองหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 ” ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหา และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนไม่จัดระบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่จัดทำแผนพัฒนาความรู้และทักษะของครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า การทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

และการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เรื่อง การใช้ Google Site พบว่า หลังการอบรมครูมีความรู้เพิ่มขึ้น และครูมีความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ครูโรงเรียน ตลาดหนองหวาย มีความต้องการให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การติดตามและประเมินผลการพัฒนาทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการสังเกต พบว่า ครูใช้ Google Site ในการจัดการ เรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทและมีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนตลาดหนองหวาย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ณัฐกานต์ ปิงศรีวงศ์, 2563)

3. ด้านทักษะชีวิตและอาชีพตามหลักคุณธรรม 4 ผู้บริหารและข้าราชการครูมีความ คิดเห็นต่อการพัฒนายกระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ของ ผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวม ด้านทักษะชีวิตและอาชีพตามหลักคุณธรรม 4 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพที่ได้นำหลักคุณธรรมมาประยุกต์ใช้ส่งผลให้ครูเป็นผู้ที่ สามารถแก้ปัญหาชีวิต และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา และแก่สังคมได้เป็น อย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2” ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพ การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก 2) แนวทางในการบริหารพบว่า ด้านวิชาการ มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความ ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ได้มีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ จริงและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านบริหารบุคคล มีการพัฒนาบุคลากรให้ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียน ด้านงบประมาณ มีการวางแผนร่วมกับชุมชน ในการใช้ทรัพยากร สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อสำหรับการเรียนสอนอาชีพและการจัดสรร งบประมาณอย่างเพียงพอ ด้านการบริหารทั่วไปมีการส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษา สถาน ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) ผลการพัฒนารูปแบบ การบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน พบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารงานหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป (2) กระบวนการการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ

อาชีพ ใช้วงจรการบริหารคุณภาพ 4 ขั้นตอนคือ PDCA (3) ด้านผลผลิต นักเรียนมีทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะในการทำงานและมีรายได้ระหว่างเรียน และ (4) เจือนไขความสำเร็จเป็น องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายชุมชนและการประสานงาน ชุมชน 4) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบพบว่า โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก (สายเพ็ญ บุญทองแก้ว, 2563)

3. เสนอแนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณ ธรรม 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ได้ดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ครูจะต้องฝึกฝนเรียนรู้ในเรื่องวิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการเข้าร่วมทำ PLC กับกลุ่มสาระหรือกลุ่มในและ นอกโรงเรียนที่เป็นกัลยาณมิตร และนำคำแนะนำของกัลยาณมิตรที่ได้จากการ PLC ไปพัฒนา ตนเองในด้านการสอนและการเสริมสร้างนวัตกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูจะต้องสามารถวาง แผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบในการจัดการเรียนการสอน คิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อพัฒนา ตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นำความรู้ที่ได้รับและแผนการทำงานไปปฏิบัติจริงให้เกิด ประโยชน์ เหมาะสมถูกต้อง และทบทวนข้อมูลอยู่เสมอ ขยันฝึกฝนการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน อย่างเชี่ยวชาญ มีสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ สุนันท์ สังข์อ่อง ได้เสนอทักษะของความคิด สร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ประกอบด้วย 1) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) กระบวนการความคิดได้มาจากหลาย ๆ วิธีการ เช่น การระดมสมอง สร้างสิ่งใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีคุณค่า แนวคิดสร้างขึ้นจากการทบทวน ชัดเจน วิเคราะห์และประเมินเพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2) การปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์กับคนอื่น ๆ (work creativity with others) สร้างและสื่อสารแนวคิดใหม่ ๆ ให้ผู้อื่นทราบอย่างมีประสิทธิภาพ ใจกว้างและยอมรับ แนวทางใหม่ๆ ที่นำมาใช้และให้ความร่วมมือกับกลุ่ม แสดงออกโดยปฏิบัติอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ และเข้าใจข้อจำกัดที่เป็นจริง การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสารความคิดใหม่ ๆ ร่วมกัน 3) การนำนวัตกรรมไปใช้ (Implement Innovations) การประยุกต์นำความคิดริเริ่มไป ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานทำให้ผลงานนั้นเป็นนวัตกรรม (สุนันท์ สังข์อ่อง, 2555)

2. ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โรงเรียนจะต้องจัดการประชุม อบรมความรู้ ให้แก่ครูเพื่อสร้างสื่อ สารสนเทศเพื่อพัฒนาครูให้ได้ปรึกษาและนำเสนอประสบการณ์ สื่อและ เทคโนโลยีในปัจจุบันถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากยิ่งขึ้นสำหรับครู ครูจะต้องหาความรู้เพิ่มเติมทั้ง จากข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างหรือใช้สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีครูจำเป็นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมตามวัยของผู้เรียนอย่างมีเหตุผลและ วิจารณญาณ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนรู้จากสื่อเหล่านั้นได้ และมีความสามารถ ในการนำเสนอการสอนแก่ผู้เรียนหลากหลายรูปแบบโดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ใช้สื่อ และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน และที่สำคัญจะต้องจัด สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการใช้สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีที่จะถ่ายทอดแก่ผู้เรียน (สุนันท์

สังข์อ่อง, 2555) สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ วิโรจน์ สารรัตน์ ได้เสนอทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีว่า 1) การเข้าถึงและประเมินสารสนเทศ เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ และอย่างชำนาญ 2) ใช้และจัดการสารสนเทศ ใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและอย่างสร้างสรรค์ กับประเด็นหรือปัญหาที่เผชิญและบริหารจัดการสารสนเทศจากหลากหลายแหล่ง ใช้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับประเด็นเชิงจริยธรรมหรือเชิงกฎหมายในการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556)

3. ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นกัลยาณมิตรให้กับผู้เรียนทุกคน สามารถให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันที่ความรู้มีอยู่ทั่วทุกที่ ทุกเวลา ครูจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้ทันต่อโลก ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน สามารถคิดอย่างมีเหตุผลในการแก้ปัญหาเรื่องส่วนตัว และส่วนรวม โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ครูที่ดีในโรงเรียน ครูมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ และมีความรัก ศรัทธาในอาชีพตนเอง เป็นผู้ประพฤติตนที่ดีและเป็นกัลยาณมิตรต่อเพื่อนร่วมอาชีพและสังคม (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ อนุชา โสมาบุตร ได้เสนอทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ประกอบด้วย 1) การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง (Adapt to Change) โดย ปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและบริบทตามช่วงเวลาที่กำหนด และปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการทำงานในองค์กรที่ดีขึ้น 2) เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน (Be Flexible) โดยสามารถหลอม รวมผลสะท้อนของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ให้เกิดผลเชิงบวกกับการทำงาน และ มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างความสมดุลและความเสมอภาคอย่างรอบด้าน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ของการทำงาน (อนุชา โสมาบุตร, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ด้าน การเรียนรู้และนวัตกรรมครูควรมีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียน โดยใช้วิธีคิดแบบแก้ปัญหา ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งผลให้สามารถ ออกแบบแผนการเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรที่ศึกษากำหนดได้ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน ในด้าน การเรียนรู้และนวัตกรรมครูจึงต้องมีกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อสามารถนำมา แก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ครูจะต้องนำสื่อที่ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาสาระที่กำลังเรียนอยู่ เนื่องจากในยุคศตวรรษที่ 21 สารสนเทศ สื่อ ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยผ่านทางเทคโนโลยีครูจึงต้องมีความสามารถวางแผนการ แสวงหาความรู้ ข้อมูล และสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถวินิจฉัย ใช้กระบวนการคิดแยกแยะเหตุผลและเลือกใช้แหล่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นตำรา สื่อออนไลน์ รวมถึงข้อมูลปฐมภูมิจากผู้เชี่ยวชาญ และด้านทักษะชีวิตและอาชีพในยุคศตวรรษ ที่ 21 ครูต้องสร้างแรงจูงใจ และแรงบันดาลใจให้เกิดกับผู้เรียนเพื่อนำพาผู้เรียนไปสู่ ความสำเร็จและสิ่งสำคัญต้องประชุมหารือนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาอย่างเป็นระบบอยู่เสมอส่งผลให้ทั้งงานและคนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

ผลการศึกษาศภาพศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารและข้าราชการครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ครูมีทักษะการสอนเด็กให้ เติบโตเต็มศักยภาพ มีความเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม วิธีการพัฒนาระดับ ศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักคุณธรรม 4 ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ครูจะต้องฝึกฝนเรียนรู้ในเรื่องวิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการเข้าร่วมทำ PLC กับกัลยาณมิตร และนำคำแนะนำของกัลยาณมิตรที่ได้จากการ PLC ไปพัฒนาตนเอง และทบทวนข้อมูลอยู่เสมอ 2) ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โรงเรียน จะต้องจัดการอบรมความรู้ให้แก่ครูเพื่อสร้างสื่อ สารสนเทศพัฒนาครูให้ได้ปรึกษาและนำเสนอ ประสบการณ์ ในการสร้างหรือใช้สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีคำนึงถึงพฤติกรรมตามวัยของ ผู้เรียนอย่างมีเหตุผลและวิจารณ์ญาณ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนรู้จากสื่อ เหล่านั้นได้ และ 3) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เป็นกัลยาณมิตรให้กับผู้เรียนทุกคน สามารถให้ คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะ การปฏิบัติหน้าที่ครูที่ดีในโรงเรียน และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรระดมความคิดในการทำงาน ตรวจสอบการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดความสามัคคีและรอบคอบในการทำงาน
2. ครูควรฝึกอบรมเรื่องการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความสนใจแก่ผู้เรียน
3. ครูควรปรับวิธีการสอนโดยใช้สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ควรมีการนำสื่อออนไลน์หรือวิธีการสอนรูปแบบออนไลน์มาใช้
4. ครูควรมีความรู้ในทักษะวิชาชีพครู และทักษะการใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน และคนในสังคมทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้มีโอกาสอบรมพัฒนาความรู้ และประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานการพัฒนาระดับศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรม
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป
3. ควรมีการออกแบบและพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของครู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณัฐกานต์ ปังศรีวงศ์. (2563). การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนตลาดหนองหวาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน การศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- บันเย็น เพ็งกระจ่าง. (2561). การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ คลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา

- เอกชน. ใน การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ภัทรวดี จำไพบรัตน์. (2563). การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) จังหวัดชุมพร. ใน การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- รัชณี ศรีทับทิม. (2562). การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ พิบูลบำรุง. ใน การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ตลาดาพับลิเคชั่น.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษา ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย. (2556). ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2565. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก <https://main.spmnonthaburi.go.th/o7/>
- สุนันท์ สังข์อ่อง. (2555). หลักสูตรและการสอนสำหรับศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 2565 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.gotoknow.org>.
- อนุชา โสมาบุตร. (2560). แนวคิดการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก <https://teacherweekly.wordpress.com>.
- Krejcie R. V. & Morgan D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.